

Civilutskottets betänkande 2023/24:CU2

Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Riksrevisionen har genomfört en granskning för att bedöma om statens insatser för att stödja kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön är effektiva. Riksrevisionens övergripande slutsats är att statens insatser för att stödja kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön delvis är effektiva, och i rapporten lämnar Riksrevisionen ett antal rekommendationer till regeringen, Boverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Regeringen välkomnar granskningen och anser att Riksrevisionens rapport är ett värdefullt underlag i arbetet med att revidera den nationella strategin för klimatanpassning. Med skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

I betänkandet finns en reservation (S, V, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2022/23:111 Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön	5
Reservation	14
Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön (S, V, MP)	14
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Skrivelsen	15
Följdmotionen	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön

Riksdagen avslår motion

2022/23:2390 av Katarina Luhr (MP) och

lägger skrivelse 2022/23:111 till handlingarna.

Reservation (S, V, MP)

Stockholm den 17 oktober 2023

På civilutskottets vägnar

Mikael Eskilandersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Denis Begic (S), Martin Westmont (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Katarina Luhr (MP), Jakob Olofsgård (L), Jennie Wernäng (M) och Isabell Mixter (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2022/23:111 Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen har redovisat i rapporten Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön (RiR 2022:29).

Riksdagen överlämnade rapporten till regeringen den 20 december 2022. Riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare presenterade granskningsrapporten vid utskottssammanträdet den 9 mars 2023. Regeringen återkom till riksdagen med den ovannämnda skrivelsen den 18 april 2023.

En motion med ett yrkande har väckts med anledning av skrivelsen. Förslaget i motionen finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår motionsyrkandet.

Jämför reservationen (S, V, MP).

Riksrevisionens granskningsrapport

Granskningens syfte

Syftet med Riksrevisionens granskning har varit att bedöma om statens insatser för att stödja kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön är effektiva. Granskningen bygger på följande delfrågor:

- Har ansvariga expertmyndigheter på ett effektivt sätt stöttat kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön?
- Har länsstyrelserna på ett effektivt sätt stöttat kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön?
- Har regeringen på ett effektivt sätt styrt klimatanpassningsarbetet av den byggda miljön?

Granskningens resultat

Granskningen visar att statens insatser för att stödja kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön delvis är effektiva. Riksrevisionen bedömer att en stor del av de statliga insatserna för klimatanpassning bidrar till att kommunerna kan arbeta effektivt med klimatanpassning. Samtidigt finns det vissa brister i hur insatserna har utformats och genomförts. Riksrevisionen bedömer också att det finns en risk att den nuvarande styrningen av kommunerna inte är tillräcklig för att konkreta klimatanpassningsåtgärder för befintlig bebyggelse ska komma till stånd på kommunal nivå.

Regeringens styrning och uppföljning

Riksrevisionens bedömning är att det finns brister i regeringens styrning av klimatanpassningsarbetet i fråga om den byggda miljön. Inte minst saknas en samlad nationell uppföljning av kommunernas klimatanpassningsarbete och om sårbarheten för klimatrelaterade risker i kommunerna minskar. Riksrevisionen bedömer vidare att regeringens styrning har varit otydlig i vissa

avseenden bl.a. är klimatanpassningsförordningen¹ tydlig när det gäller hur brett myndigheterna ska arbeta med uppgifterna i förordningen. Riksrevisionen konstaterar att detta har lett till att myndigheternas arbete har fått olika omfattning och ambitionsnivå.

Riksrevisionen konstaterar vidare att granskningen visar att det finns en ryckighet och kortsiktighet i statens finansiering som försvårar myndigheternas planering. Riksrevisionen bedömer att en kortsiktig finansiering begränsar möjligheten till insatser på lång sikt och att myndigheterna därför behöver stabila förutsättningar för att kunna arbeta strategiskt och långsiktigt.

Riksrevisionen anför även att regeringen under lång tid inte har varit tydlig i sin styrning av statsbidraget för naturolyckor. Riksrevisionen bedömer att det finns en risk att medel från statsbidraget för naturolyckor därför inte har gått till de mest angelägna projekten sett utifrån ett nationellt perspektiv. Riksrevisionen konstaterar också att många kommuner, inklusive flera av dem som är mest riskutsatta, inte har ansökt om bidrag och att det därför kan behövas främjande insatser från statens sida för att få fler kommuner att ansöka.

Expertmyndigheternas insatser

Riksrevisionen bedömer att ansvariga expertmyndigheter på ett i huvudsak effektivt sätt har skapat en god grund för klimatanpassning av den byggda miljön, men att vissa brister har identifierats. Riksrevisionen konstaterar bl.a. att Boverket har dröjt med att ta fram viktiga vägledningar till kommunerna om hur de ska bedöma klimatrisker i översiktsplaner och detaljplaner, vilket kan ha påverkat kommunernas möjligheter till effektiv klimatanpassning negativt. Länsstyrelserna har, under den tid som vägledning saknats, fått lägga extra resurser på att utreda hur de ska vägleda kommunerna. Riksrevisionen bedömer även att Boverkets tillsynsvägledning till länsstyrelserna inte motsvarar deras behov fullt ut. Flera länsstyrelser är, trots vägledningen, inte säkra på vilka krav de kan ställa på kommunernas bedömningar av klimatrisker i detaljplaner. Riksrevisionen konstaterar att det därmed finns en risk att länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas detaljplaner inte blir likvärdig över landet.

Riksrevisionen anför vidare att tillgången till och kvaliteten på vissa statliga planeringsunderlag som är centrala för att bedöma klimatrisker varierar mellan olika områden i Sverige. Det saknas t.ex. karteringar av geologiska förutsättningar för ras och skred i delar av norra Sverige. Riksrevisionen konstaterar att detta innebär att vissa kommuner behöver ta fram, och därmed bekosta, mer planeringsunderlag på egen hand.

Vad gäller statsbidraget för naturolyckor, där regeringens styrning varit svag, visar granskningen dessutom att Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) prioritering av vilka projekt som ska tilldelas medel inte är transparent bl.a. saknas det skriftliga bedömningskriterier. Riksrevisionen

¹ Förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.

bedömer att detta kan ha bidragit till att kommuner avstått från att ansöka om bidraget.

Länsstyrelsernas förutsättningar för att stödja kommunerna

Riksrevisionens bedömning är att länsstyrelserna huvudsakligen har stöttat kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön på ett effektivt sätt. Riksrevisionen bedömer att länsstyrelserna visserligen arbetar aktivt med att stödja kommunerna i planprocessen, men konstaterar samtidigt att länsstyrelserna har bristande förutsättningar att ställa likvärdiga krav på kommunernas detaljplaner eftersom det saknas nationella riktlinjer och vägledning om riskbedömning.

Riksrevisionen konstaterar att länsstyrelserna har arbetat olika mycket med att ta fram planeringsunderlag och vägledningar, vilket har lett till att kommunerna har fått olika mycket stöd i olika län. Riksrevisionen konstaterar vidare att länsstyrelserna har olika förutsättningar i termer av resurser för detta arbete, och att det kan vara en förklaring till skillnaderna. Enligt Riksrevisionen kan en annan förklaring vara att det inte framgår av regeringens styrning vilket planeringsunderlag länsstyrelserna ska ta fram inom sitt uppdrag.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till regeringen:

- Regeringen bör se till att ett uppföljningssystem kommer på plats som kan användas för att bedöma om statliga och kommunala insatser leder till att riskerna för, och effekterna av, översvämning, ras, skred och erosion minskar. Regeringen bör som en del av detta se över möjligheterna att reglera kommunernas rapporteringsskyldighet i detta system. En sådan uppföljning bör göras regelbundet och i god tid inför varje revidering av den nationella strategin för klimatanpassning.
- Regeringen bör utreda om, och i så fall hur, styrningen av kommunerna behöver förändras så att fler konkreta klimatanpassningsåtgärder för befintlig bebyggelse kommer till stånd.
- Regeringen bör se till att statsbidraget för naturolyckor går till de nationellt mest angelägna projekten.
- Regeringen bör ge relevanta expertmyndigheter i uppdrag att ta fram tydliga riktlinjer för vilka krav länsstyrelserna kan ställa på kommunerna i planprocessen. Särskilt viktigt är detta för en likvärdig tillsyn av detaljplaner över hela landet.
- Regeringen bör se till att det tydliggörs vilka planeringsunderlag relevanta expertmyndigheter och länsstyrelserna ska ta fram, och vilka underlag som kommunerna själva ska ta fram.

- Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp om problemen med gamla detaljplaner som kan medföra nybyggnation i riskområden minskar, för att kunna bedöma om styrningsåtgärd behövs.

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till Boverket och MSB:

- Boverket bör vidareutveckla sin tillsynsvägledning för naturolyckor så att den ger tydligare vägledning om vilka krav länsstyrelserna kan ställa på kommunerna.
- MSB bör ta fram transparenta kriterier för att bedöma vilka åtgärder för förebyggande av naturolyckor som är mest angelägna och som därmed bör prioriteras vid beslut om bidrag.

Skrivelsen

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och anser att den utgör ett värdefullt underlag i arbetet med att revidera den nationella strategin för klimatanpassning.²

Regeringens styrning av myndigheter

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att fördelningen av ansvar på myndigheterna i stort sett fungerar väl. Regeringen har fördelat ansvaret för att genomföra statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön på flera olika myndigheter och mot den bakgrunden är det viktigt att myndigheternas ansvar och uppgifter är tydligt definierade och att det finns goda förutsättningar för samverkan och utveckling.

Regeringen instämmer vidare i iakttagelsen att vissa myndigheters ansvar och roller tangerar varandra. Regeringen gör dock samtidigt bedömningen att myndigheternas ansvar och uppdrag i huvudsak är tydliga och att överlappande uppdrag har kunnat hanteras genom dialog.

Regeringen håller vidare med Riksrevisionen om att samverkan mellan myndigheter i stort sett fungerar väl. Enligt regeringen har den myndighetsstruktur som etablerats genom bl.a. instruktioner och regleringsbrev skapat förutsättningar för en systematisk klimatanpassning inklusive samordning. Myndigheterna följer också upp och redovisar arbetet årligen. En gemensam analys av samtliga myndigheters framsteg och hinder med klimatanpassning sammanställs årligen av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). Regeringen delar därför Riksrevisionens bedömning att ansvariga myndigheter har skapat en god grund för effektiv klimatanpassning av den byggda miljön.

² Sedan 2018 har Sverige en nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163, bet. 2017/18:MIJ22, rskr. 2017/18:440). Den nationella strategin för klimatanpassning ska revideras och en uppdaterad strategi ska presenteras under 2023.

Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens iakttagelse att styrningen av statsbidraget för naturolyckor under lång tid inte har varit tillräckligt tydlig. Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att statsbidraget bör användas på ett effektivt och transparent sätt och att det är angeläget att klimatanpassningsåtgärder kommer till stånd i områden med hög risk för naturolyckor. Regeringen har förtydligat styrningen av statsbidraget, bl.a. genom att besluta om förordningen (2022:1395) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor. I regleringsbrevet för 2022 fick vidare MSB i uppdrag att redovisa förslag till en utvecklad användning av anslaget.

Regeringen instämmer till viss del i Riksrevisionens bedömning att förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete bör förtydligas. Enligt regeringen behövs en ändring i förordningen för att den ska stämma bättre överens med den risk- och sårbarhetsanalys som ska göras enligt 7 § förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Regeringen anför även att myndigheterna inom sina respektive ansvarsområden bäst kan bedöma vilka åtgärder som är lämpliga att vidta och hur åtgärderna ska prioriteras baserat på deras klimat- och sårbarhetsanalyser.

Regeringen delar även Riksrevisionens bedömning att det är angeläget att Boverkets vägledning ger tillräckligt stöd till länsstyrelserna för att effektivt kunna vägleda kommuners arbete med klimatanpassning av den byggda miljön. Regeringen konstaterar att länsstyrelserna har bristande förutsättningar att ställa likvärdiga krav på kommunerna i tillsynen eftersom det saknas nationella riktlinjer och tydlig vägledning om riskbedömning. Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens iakttagelse att det behövs riktlinjer och vägledning om hur kommuner ska göra riskbedömningar av olika klimatrisker. Regeringen konstaterar dock att det även fortsättningsvis finns ett behov av att utveckla riktlinjer och tydliga vägledningar.

Vidare konstaterar regeringen, i likhet med Riksrevisionen, att den och berörda myndigheter har vidtagit ett flertal åtgärder som handlar om att vägleda och stödja kommuners arbete med att klimatanpassa den byggda miljön under de senaste fem åren. Regeringen nämner bl.a. Boverkets uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön. Samordningsuppdraget är ett komplement till länsstyrelsernas uppgift att stödja kommunerna och syftar till att skapa förutsättningar för länsstyrelserna att ställa likvärdiga krav på kommunerna i planprocessen och därmed bidra till en effektiv klimatanpassning av den byggda miljön.

Regeringen framhåller att arbetet med att bedöma klimatrisker är komplext och konstaterar att det nationella arbetet med att stödja bl.a. kommuners arbete med klimatanpassning behöver fortsätta att utvecklas.

Regeringen håller med Riksrevisionen om att tillgången till och kvaliteten på statliga planeringsunderlag för att bedöma klimatrisker varierar mellan olika områden i Sverige. Regeringen inser betydelsen av tillgång till kvalitativa planeringsunderlag och att bristande tillgång till sådana underlag kan leda till att färre åtgärder utförs. Vidare konstaterar regeringen att det är

både tidskrävande och kostsamt att kartlägga klimatrisker men regeringen anser att ny teknik och en ökad digitalisering kan skapa förutsättningar för ökad tillgänglighet till planeringsunderlag. Regeringen framhåller att bl.a. Rymdstyrelsen och SMHI:s arbete med satellitdata har bidragit till att skapa förutsättningar för ökad tillgänglighet till planeringsunderlag. Vidare har MSB tagit fram en nationell värmekartering över Sverige som visar markytetemperaturer uppmätta från satellit. Syftet med värmekarteringen är att ge tillgång till ett övergripande planeringsunderlag för att identifiera var höga temperaturer är vanliga inom ett län eller en kommun.

Statliga insatser för att underlätta klimatanpassning av den byggda miljön

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att det fortfarande finns behov av att se över hur befintliga regler kan hindra klimatanpassning av den byggda miljön. Regeringen instämmer vidare i iakttagelsen att en otydlig ansvarsfördelning och brister i regelverk kan hindra klimatanpassning. Däremot anser regeringen att ett flertal statliga insatser har bidragit till att underlätta för kommuner i arbetet med klimatanpassning inom befintlig lagstiftning och i frågor om ansvar och befogenheter. I sammanhanget lyfter regeringen fram det arbete som myndigheterna bedriver för att förbättra kommuners möjlighet att klimatanpassa den byggda miljön.

Regeringen framhåller också att sedan det infördes en nationell strategi för klimatanpassning 2018 har regeringen och statliga myndigheter vidtagit en rad åtgärder för att kommunerna på ett effektivt sätt ska kunna klimatanpassa den byggda miljön inom ramen för befintligt regelverk. Bland annat har Boverkets samordning av det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön gett kommuner stöd och incitament att genomföra konkreta åtgärder för klimatanpassning. Dessutom har Statens geotekniska institut och MSB, inom ramen för arbetet med att förmedla statsbidrag till kommuner för att förebygga naturolyckor, utvecklat arbetsmetoder och kunskapsstöd som bidrar till att förtydliga ansvarsfördelningen och myndigheternas befogenheter. Regeringskansliet bereder för närvarande dessa myndigheters förslag från tidigare regeringsuppdrag (M2019/01241KI).

Finansieringen av klimatanpassning

Regeringen instämmer inte i Riksrevisionens iakttagelse att statens finansiering av klimatanpassning är kortsiktig. Enligt regeringens bedömning är finansieringen av klimatanpassningen tvärtom långsiktig. Medel har fördelats på en relativt jämn nivå och även ökat sedan 2009. En ökning av nivån för anslaget 1:10 Klimatanpassning gjordes dessutom i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20). Riksdagen har även, efter förslag från regeringen, tillfört medel för klimatanpassning till myndigheters förvaltningsanslag. Det gäller i huvudsak myndigheter som har

långsiktiga uppgifter av betydelse för att samordna och följa upp det nationella arbetet med klimatanpassning, t.ex. Boverket och SMHI.

Regeringens uppföljning av klimatanpassning

Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens iakttagelse att regeringens uppföljning av sårbarhet för klimatrisker inte är på plats. Regeringen är ense med Riksrevisionen i dess bedömning att det saknas en samlad nationell uppföljning av om sårbarheten för klimatrelaterade risker i kommunerna minskar. Regeringen framhåller att ett arbete har påbörjats med att etablera ett system för att följa upp det nationella arbetet med klimatanpassning bl.a. genom att SMHI i regleringsbrev för 2019 och 2020 fick i uppdrag att lämna ett förslag om ett uppföljningssystem för det nationella arbetet med klimatanpassning. SMHI:s redovisning av uppdraget innehöll bl.a. ett förslag till uppföljning baserat på indikatorer. SMHI fick därefter ett följduppdrag att arbeta vidare med indikatorerna och på försök samla in data. Regeringen avsatte i SMHI:s regleringsbrev för 2021 och 2022 medel för myndighetens fortsatta arbete med indikatorer för ett uppföljningssystem. Regeringen anför att det är komplext och resurskrävande att utveckla ett uppföljningssystem som omfattar klimatrisker inom alla berörda samhällssektorer samtidigt som regeringen inser betydelsen av en väl fungerande uppföljning som följer hur klimatriskerna förebyggs och om de minskar på sikt. SMHI:s förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att regeringen inte har följt upp kommunernas klimatanpassningsarbete. Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att kommunernas arbete är viktigt för att målet om ett robust samhälle ska kunna uppnås och att utvecklingen lokalt därför behöver följas. Inom ramen för arbetet med att utveckla ett nationellt uppföljningssystem för klimatanpassning, hanteras även frågan om huruvida kommunernas klimatanpassningsarbete bör följas upp nationellt.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att regeringen inte har följt upp om problemet med gamla detaljplaner i riskområden minskar. Regeringen anser att det är problematiskt att kommuner, på mark som omfattas av gamla detaljplaner där risken för översvämning, ras, skred eller erosion är hög, inte kan avslå ansökningar om bygglov för projekt som riskerar att drabbas av eller förvärra dessa risker. Regeringen uppger att förutsättningarna att ändra regelverket bör utredas.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

I och med skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad. Regeringen redovisar följande åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Regeringen anser att Riksrevisionens rekommendation om att ett uppföljningssystem bör komma på plats som kan användas för att bedöma om

statliga och kommunala insatser leder till att klimatriskerna minskar, är angelägen. Att utveckla ett sådant uppföljningssystem sammanfaller med det uppdrag som SMHI redovisade 2020 och som bereds inom Regeringskansliet. Regeringen avser att fortsätta arbetet med att utveckla ett nationellt uppföljningssystem.

Riksrevisionens rekommendation att regeringen bör se till att statsbidraget för naturolyckor går till de nationellt mest angelägna projekten anser regeringen vara i huvudsak tillgodosedd. Regeringen har vidare förtydligat styrningen av statsbidraget genom att besluta om förordningen (2022:1395) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor. Regeringen har också i MSB:s regleringsbrev för 2022 gett myndigheten i uppdrag att beskriva inriktning för en mer utvecklad hantering av anslaget. MSB redovisade uppdraget den 1 mars 2023. Underlaget bereds inom Regeringskansliet. Regeringen bedömer att de initiativ som den har tagit och som MSB avser att ta för fördelning av statsbidraget för naturolyckor ligger i linje med Riksrevisionens rekommendation.

Riksrevisionen rekommenderar vidare regeringen att ge myndigheter i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för vilka krav länsstyrelserna kan ställa på kommunerna i planprocessen samt att regeringen ser till att det tydliggörs vilka planeringsunderlag myndigheter och kommuner ska ta fram. Regeringen avser att noga följa myndigheternas fortsatta arbete med att stödja kommuner och att vid behov vidta ytterligare åtgärder för att ge kommunerna bättre förutsättningar att klimatanpassa den byggda miljön.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att utreda om, och i så fall hur, styrningen av kommunerna bör förändras så att fler konkreta klimatanpassningsåtgärder för befintlig bebyggelse kommer till stånd. Regeringen avser att se över behovet av att förbättra de statliga insatserna och befintliga regelverk. I en sådan översyn avser regeringen även att inkludera Riksrevisionens rekommendationer om vilket planeringsunderlag myndigheterna respektive kommunerna själva bör ta fram och om problemen med gamla detaljplaner. Regeringen avser att fortsätta att skapa förutsättningar för god samverkan mellan myndigheter och kommuner. Regeringen avser dessutom att se över hur förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete bör förtydligas.

Motionen

I motion 2022/23:2390 av Katarina Luhr (MP) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att statsbidraget för att finansiera klimatanpassningsåtgärder ska vara långsiktigt och förutsägbart. Motionären anför bl.a. att Riksrevisionen i rapporten lyfter problemen med en ryckig och oförutsägbart finansiering vilket gör det svårare att på lång sikt planera ett strategiskt arbete med förebyggande åtgärder. Det behövs därför en än mer långsiktig finansiering av prioriterade åtgärder som ska täcka alla delar av åtgärdskostnaderna.

Utskottets ställningstagande

Regeringen överlämnade skrivelsen Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön i april 2023. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning och sina åtgärder med anledning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen redogör för i granskningsrapporten.

Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning och anser att både regeringens skrivelse och Riksrevisionens granskningsrapport är värdefulla underlag för det fortsatta arbetet med klimatanpassning av den byggda miljön.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att statens finansiering av klimatanpassningen är långsiktig. Som regeringen anför i skrivelsen har medel fördelats på en relativt jämn nivå och även ökat sedan 2009. Utskottet kan samtidigt konstatera att arbetet med klimatanpassning är i ett utvecklingsskede och att de åtgärder som vidtagits kommer att behöva utvärderas. Den nationella strategin för klimatanpassning, där inriktningen för regeringens insatser på området utvecklas, är vidare aviserad till december 2023.

Utskottet noterar därutöver att regeringen under 2022 vidtog åtgärder för att förtydliga styrningen av statsbidraget för naturolyckor, bl.a. genom att besluta om förordningen (2022:1395) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor och att MSB i regleringsbrevet för 2022 fick i uppdrag att redovisa förslag till en utvecklad användning av anslaget. Utskottet ser mot den redovisade bakgrunden inte skäl till något tillkännagivande från riksdagen om det nämnda statsbidraget och om statens finansiering av klimatanpassningen.

Utskottet avstyrker således motionsyrkandet och föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Reservation

Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön (S, V, MP)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S), Anna-Belle Strömberg (S), Katarina Luhr (MP) och Isabell Mixter (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:2390 av Katarina Luhr (MP) och lägger skrivelse 2022/23:111 till handlingarna.

Ställningstagande

Även med kraftiga utsläppsminskningar står våra samhällen inför enorma risker och utmaningar i klimatkrisens spår. Liksom alla andra länder måste Sverige därför genomföra ett långsiktigt arbete för att anpassa samhället till tätare perioder av extremväder som torka, häftiga regn och värmeböljor. Trots detta väljer regeringen att skära ned på klimatanpassningsåtgärderna. I budgeten för 2023 valde regeringen bl.a. att minska anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor (prop. 2022/23:1 utg.omr. 6). Detta område lyfts dock fram som särskilt prioriterat i den nationella klimatanpassningsstrategin, och en av Riksrevisionens rekommendationer handlar om vikten av att statsbidraget för naturolyckor går till de mest angelägna projekten. I granskningsrapporten lyfts vidare problemen med en ryckig och oförutsägbar statlig finansiering som gör det svårt att planera ett långsiktigt och strategiskt arbete med förebyggande åtgärder.

Den första nationella strategin för klimatanpassning kom 2018, och strategin ska revideras under 2023. Riksrevisionens olika rekommendationer borde därför användas för att stärka arbetet med den nationella klimatanpassningen. Vi anser emellertid inte att Riksrevisionens rekommendationer om åtgärder är tillfredsställande besvarade av regeringen. Regeringen behöver vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att statsbidraget för naturolyckor går till de mest angelägna projekten och öka långsiktigheten i statens finansiering av klimatanpassningen. Det är en uppgift för regeringen att beakta detta i arbetet med den nya nationella klimatanpassningsstrategin, för att ge ökad styrfart framåt för Sveriges viktiga arbete med klimatanpassning.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2022/23:111 Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön.

Följdmotionen

2022/23:2390 av Katarina Luhr (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statsbidraget för att finansiera klimatanpassningsåtgärder ska vara långsiktigt och förutsägbart och tillkännager detta för regeringen.